

Sadrazam Koca Sinan Paşa'nın Gözünden Onaltıncı Yüzyıl Osmanlı Sarayında Hizipçilik Siyaseti

Halit Serkan Simen

Onaltıncı yüzyılın sonundan itibaren Osmanlı saray siyaseti, devletin siyasi yapısını ve yönetici kesim arasındaki ilişkiyi değiştiren radikal bir dönüşüme tanıklık etmiştir. Geçmişin aksine, padişahın rolü giderek yerleşik bir role dönüşüp fiziksel iletişim kanalları gittikçe daralırken, Osmanlı yönetici eliti sarayla iletişim kurmanın güvenilir ve istikrarlı yollarını bulmak zorundaydı. Bu nedenle, Sultan III. Murad'ın (1574 - 1595) tahta çıkmasıyla birlikte sadrazamlar, padişahla arzuhâl (telhîs) alışverişi yoluyla düzenli ve özel iletişim kurma ayrıcalığına sahip olmaya başladı. Ancak, bu yeni iletişim kanalının gittikçe artan hizipçiliğin etkisinde Osmanlı üst bürokrasisi için bir silaha dönmesi çok uzun sürmedi. Kuşkusuz ki, bu paşalar arasında Koca Sinan Paşa (ö. 1596), hem sultanla kurduğu ilişki tarzıyla hem de başarıyla sürdürdüğü hizipçi politikalarıyla öne çıkmaktaydı. III. Murad ve Sinan Paşa arasında gerçekleşen telhîs yazışmalarına odaklanan bu çalışma, geç onaltıncı yüzyıl Osmanlı saray hiziplerini, yönetici elitin birbirleriyle olan mücadelesini ve bu mücadelenin siyasal-ekonomik boyutunu incelemektedir. 1580 ve 1596 yılları arasında beş defa sadrazamlık konumuna gelen Sinan Paşa, sahip olduğu ekonomik, diplomatik, siyasal ve askeri güç kadar, hizmet yıllarının başından beri devam eden içinde bulunduğu hizip mücadeleleri ile de adından söz ettirmiştir. Telhîs kayıtlarına yansıdığı üzere, Paşa bir taraftan kendi kapısını güçlendirmek için çabalarken, diğer taraftan ise rakip paşaların hakimiyet alanlarını kısıtlamaya çalışmıştır. Her ne kadar bu çetin siyasal atmosfer Süleyman ve öncesi dönemde de var olmuş olsa da, III. Murad iktidarındaki yönetici elit mücadelesi gerek nitelik gerekse de yoğunluk itibarıyla kendinden önceki dönemlerden ayrılmaktadır. Yansıttığı veziriazam algısı kadar, Sinan Paşa'nın kullandığı söylem ve yöntemler ise hem çağdaş hem gelecek kuşak yönetici elitin stratejisine ve imajına şekil vermiştir. Özellikle de telhîsleri kullanmadaki becerisi, Sinan Paşa'yı birçok badireden kurtardığı gibi gücüne güç katmasını sağlamıştır. Bu sebeple, Koca Sinan Paşa'nın Osmanlı siyasalındaki bir "geçiş karakteri" olarak kabul edilmesi mümkün olup hakkında yapılacak çalışmalar Osmanlı siyasal dönüşümünün, hizipçiliğin ve gündelik siyaset mekanizmasının anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.